

පරිවර්තනය ගැන දුර්මත

ඇත්ත. කෘතියක් සිංහලට පෙරළන්න හැකි විම දිහා අඩු කුලේ එකෙක් ඉහළට නගින දිහා වලවකාරියක් බලන්නා වගේ බලන පිරිසක් මේ රටේ ඉන්නවා. ඔවුන් කියන්නේ කෘතියක් එසේ පෙරළීමෙන් එහි රසය නැතිවන බවයි. වරක් මගේ නෑ සොයුරියක් ම කීවේ ඉංග්‍රීසියෙන් ලියූ කිසිවක් ලස්සනට සිංහලෙන් කියන්නට බැරි බවයි. ඊටත් පසුකලෙක එක්තරා පෞද්ගලික තොරතුරු තාක්ෂණ පාඨමාලා ආයතනයක උපදේශකවරියක් කීවේ විදෙස් කෘතියක් තවත් බසකට පරිවර්තනය කරන විට එහි රසය නොවැළැක්විය හැකි ලෙස අඩු වන බවයි. මා වාද කළ විට ඇ නිදසුනක් ගෙන කියා සිටියේ තමන් කියවූ වන්ද අනගිරන්තයන්ගේ පරිවර්තනයක් මුල්කෘතියට සපුරා ම වෙනස් කථාවක් වූ බවයි.

පළමුවැන්නියගේ කියුම බෙහෙවින් බරපතළයි. එහි අරුත ඉංග්‍රීසියෙන් ලියූ කිසිවක් හොදින් සිංහලයට ගත නොහැකි බවයි. ඇ නොකියා කියන්නේ සිංහලය ඉතා නොදියුණු බසක් බවයි. සිංහලය බටහිර බාසාවලට වඩා නොදියුණු බසක් ය යන්න යටත්විජිත මානසිකත්වය නිසා ඇතිවූවක්. බසක ශක්තිය මැනෙන්නේ ජනප්‍රියතාවෙන් හෝ වෘත්තීයමය වැදගත්කමින් නොවෙයි. එහි ඉතිහාසය, වාක්කෝෂය, වියරණය වැනි කරුණු මතයි. සිංහල භාෂාව ඉතා පැරණි දියුණු සාහිත්‍ය සම්ප්‍රදායක් ඇති බසක්. ඉපැරණි බෞද්ධ සාහිත්‍යය විමසන විට එය ඉතා පැහැදිලියි. එමෙන් ම බුදුදහම වැනි ගැඹුරු, පුළුල් දහමක වාහකය වීම නිසා එහි වාක්කෝෂය ඉතා පුළුල් වුණා. මේ නිසා ලොව ඇති කවර අදහසක්වත් සිංහලෙන් කියන්නට බැරිකමක් නැහැ.

ඒ වගේ ම ඉතා ම රසවත් ව යමක් කිව හැකි සාහිත්‍යමය භාෂාවක් වසයෙනුත් එය ඉතා පොහොසත්. ඉංග්‍රීසි රසවැකියක් කොහෙත් ම සිංහලයට ගන්නට බැරි බව කියන අය නිරුත්තර වන්නේ සදැස් කවක පැදියක් රස නොනසා ඉංග්‍රීසියට ගත හැකිදැයි අසන විටයි. ඒ එසේ නොහැකි වුවත් ඉංග්‍රීසි පැදියක් සිංහලයට නැගූ විට නම් එහි රස වැඩි වනවා මිස අඩුවන්නේ නැහැ. බොහෝවිට. මන්දයත් සිංහලය කවි බසක් නිසයි. සිංහලයේ ඉපැරණි වියරණ ග්‍රන්ථය වන සිද්ධ කාව්‍යයේ ව්‍යාකරණය පිණිස නිම වූවක්. ජේ. බී. දිසානායක වරක් කීවේ කවියට වියරණයක් තැනූ ලොව එකම බස සිංහලය විය හැකි බවයි.¹ සිංහල කවියක ඇති කවිබව ඉතා ම ඉහළයි. ඒ ළංවන්නේ හින්දි, සංස්කෘත වැනි අනිකුත් පෙරදිග භාෂාවන්ට පමණයි. ඉතින් එවැනි රස බසකට ලොව අන් බසකින් කියූ වැකියක රස ගත නොහැකි නම් එය අරුමයක්!

දෙවැන්නියගේ කියුමට හේතුව පරිවර්තනය කුමක්දැයි කියා නොදැනුමයි. පරිවර්තනය කියන්නේ අනුන්ගේ පානින් එළිය බැලීමක් නොවෙයි. පරිවර්තකයා කරන්නේ මුල්කෘතිය වදනින් වදන පෙරළීම නොව එය නිර්මාණශීලීව නැවත ලිවීමයි. පරිවර්තකයාට මුල් බස ගැන දැනුමට අමතරව සිය බස මනා ව හැසිරවීමට හැකියාවක් තිබිය යුත්තේ ඒ නිසයි. ඇත්තෙන් ම ගැඹුරු පොතක් පෙරළන පරිවර්තකයාට මුල්කතුවරයාගේ දැක්ම සහ කෘති ගැනත් ඉතා හොද අවබෝධයක් තිබිය යුතු යි.

හිතන්න මා ඔබට තෙල්සායමින් ඇදී සිතූමක් දියසායමට නගන්නට දුන්නා කියා. ඔබ එය යළි අදින්නේ බලාගෙන තමා. නමුත් ඔබටත් මුල් ශිල්පියාට නොදෙවෙනි හැකියාවක් තිබිය යුතු යි. ඒ වගේ ම ඔබ ඔබේ මාධ්‍ය ඉතා ම මැනවින් ප්‍රගුණ කළ අයකු විය යුතුයි. ඔබ කරන්නේ කොපි කිරීමක් වුවත් එය නිර්මාණාත්මක බවින් කිසිසේත් ම දෙවෙනි වන්නේ නැහැ. එය ඉතා දුෂ්කර කාරියක්. ඇතැම්විට විශිෂ්ට කෘතියක් පරිවර්තනය කිරීමට ස්වභාවික කෘතියක් කිරීමටත් වඩා ඉතා ඉහළ කැපවීමක්, නිර්මාණාත්මකබවක් වගේ ම නුවණක් වුවමනා විය හැකියි.

දැන් මා පිළිතුරු දෙන්නේ වැදගත් ම පැනයට. පරිවර්තනයක් මුල්කෘතියට වෙනස් විය හැකිද? ඔව්. යම් පමණකට. ඔබ සිතුවම පිටපත් කරන විට පෙර සිත්තරා ගැසූ පින්සල් පහරවල් එලෙස ම ගසනවාද? නැහැ. ඔබ කරන්නේ එහි වර්ණ සහ හැඩතල යළි ගොඩනැගීම පමණයි. පින්සල් පහරවල් වෙනස්. මොකද ඔබ මාධ්‍ය දෙකක සිත්තරුන්. (දියසායම තුළ වර්ණ විනිවිද ගියත් තෙල්සායම එසේ නැහැ) භාෂාව තුළත් මෙලෙස මයි. ඔබ මුල්කෘතියේ වචනවල එල්ලී සිටින්නේ නැහැ. එහි අරුතයි සලකන්නේ. රසයට අවහිර වන තැන මුල්කෘතියේ වචන නොසලකා සමස්ත අරුත ගත යුතු යි. ඇතැම්විට සැබෑ අරුත මතුවන සේ වැකි පිළිවෙළ

වුවත් වෙනස් කරන්නට සිදුවන්නට පුලුවන්. ලේඛකයන් කීපදෙනෙකුගේ කියුම් මා දක්වන්නේ නිදසුන් ලෙසයි. (ඒ වගෙම පරිවර්තනය ගැනත් වැඩි අවබෝධයක් ලබන්නයි.)

ලේඛකයා කළ යුත්තේ ඉංග්‍රීසි පොතේ සකලාර්ථය වටහාගෙන අපට ගැලපෙන අපේ බසින් නිවැරදි වචනවලින් පරිවර්තනය කිරීම

- ආර්යවංශ රණවිරⁱⁱ

පරිවර්තකයකුට , ඔහු පරිවර්තනය කරන කෘතිය කාව්‍යයක් වේවා නවකතාවක් වේවා කවර සාහිත්‍ය කෘතියක් වුවත් , එම කෘතිය ස්වකීය භාෂාවෙන් ප්‍රතිනිර්මාණය කළ හැකි විය යුතු යි. මගේ කෘතිවල පරිවර්තකයන් ව මා දිරිමත් කරන්නේ එසේ කිරීමටයි.

- ගුන්තර් ග්‍රාස්ⁱⁱⁱ

නමුත් කෘතියේ කථාපුවත ඕනෑ හැටියට ගළපන්නට නම් පරිවර්තකයාට මෙයින් නිදහසක් නැති බව කිව යුතු යි. සියබසින් ගොඩනගා කිව යුතු වුවත් පුවත වෙනස් කළ නොහැකියි. තමන්ගේ හෝ රටේ සඳාචාරයට අනුව කෘතිය වාරණය කළ නොහැකි යි. ඒ වගෙම ඉහත මා විවේචනය කළ කියුම්වල ඇත්තක් ඇති තැනුත් තිබිය හැකි යි. කොහොමින්වත් තව බසකට ගත නොහැකි තැන්, නැතිනම් තව බසකට ගන්නා විට කොයි ම හෝ පමණක් විනාශ වන තැන් තිබිය හැකි යි. නමුත් ඒ අර කීවා මෙන් හැමවිට ම නොවෙයි. කවියක් තව බසකට ගන්නා විට මුල්කවියේ අර්ථ-ශබ්ද රසයෙන් 60%ක් ගිලිහෙන බවට විදෙස් මහාචාර්යවරයකු ව ගෙනහැර දක්වමින් ඩබ්ලිවු. ඒ. අබේසිංහයන් පවසනවා.^{iv} ඒ වගෙම බසකට ම සුවිශේෂී අරුත්, වදන් හා යෙදුම් තිබෙනවා. ඒවායේ විඥානගත ධ්වනිය කිසිදා පරිවර්තනය කළ නොහැකියි. ද්විත්වඅර්ථ වැනි වැනි භාෂා ප්‍රයෝගයන්ද එලෙසයි.

පරිවර්තනයේ සිදුවන වෙනස්කම් ගැන කියන විට අපුරු කියුමක් සිහිපත් වුණා. හොඳ පරිවර්තකයකු විසින් ඔබේ කෘතියක ඔබ නොදුටු අරුත් මතුකර දැක්විය හැකිදැයි උම්බෙර්තෝ එකෝගෙන් වරක් මාධ්‍යවේදියෙක් ඇසූ විට ඔහු පිළිතුරු දෙන්නේ මෙලෙසයි.

ඔව් එය එසේ සිදුවන්නට පුළුවන් . කෘතියක පෙළ එහි කතුවරයාටත් වඩා බුද්ධිමත් . ඇතැම්විට කතුවරයාගේ සිතෙහි එය ලියන විට නොපැවැති අදහස් , පෙළ විසින් පෙන්වාදිය හැකියි . එවිට ඒවා දැකගන්නා පරිවර්තකයකු සියබසින් කරන නිර්මාණය තුළින් ඒවා පාඨකයන්ට එළිදරව් කළ හැකියි.^v .

නොබෙල් ත්‍යාගලාභී ගුන්තර් ග්‍රාස්ගෙන් වරක් මාධ්‍යවේදියෙක් අහනවා මෙහෙම.

ඔබ හිතනවද ඔබේ *Die Rattin* නවකතාව ඉංග්‍රීසියට නැගෙන විට යෙදූ සිරස්තලය නිසා එයට යම් අසාධාරණයක් වුණා කියා. ඉංග්‍රීසි කෘතියේ නම යොදන්න වුණේ ද ඊට යනුවෙන්. එයින් හැගවෙන්නේ නැහැ ගැහැනු මීයෙක් කියන අරුත. ෂී ඊට කියා යෙදුවත් ඇමරිකන් මිනිස්සුන්ට ඒක යම් නුහුරක් පෙන්වන්න පුලුවන්. ඊටටෙස්සා කියන එක කොහෙන්ම ගැලපෙන්නේ නැහැ. ගැහැනු මීයෙක් වස්තු විෂය වීම තුළ තිබෙන අපූර්ත්වය ඊට කියන ඉංග්‍රීසි යෙදුමේ නැහැ. ඒක දැක්කාම කෙනෙක්ට මතක් වෙන්නේ කානුවල ඉන්න අප්‍රසන්න සතුන් ගැන පොදුවේ ඇදෙන විත්ත රූපය.

ඔහුගෙ පිළිතුර තමයි...

අපිට ජර්මන් භාෂාවෙන් ඒ අදහස දෙන වචනයක් තිබුණෙ නැහැ. මමයි ඒක හැදුවෙ. මම හැමවිටම මගේ පරිවර්තකයන්ව දිරිමත් කරන්නෙත් අලුතින් යෙදුම් නිපදවන්නයි. මම ඔවුන්ට කියන්නේ යම්කිසි දෙයකට කියන්න වචනයක් ඔබේ භාෂාවේ නැත්නම් ඔබ ඒකට වචනයක් නිර්මාණය කරන්න කියලයි. මට නම් ෂී ඊට කියන එක හරි අපුරු යෙදුමක්.

පරිවර්තනයේ දී සිදුවෙන දේ අපුරුවට පහදන එකෝගේ කියුමකින් මෙය නිමා කරන්නම්.

මා පරිවර්තන සෑහෙන ප්‍රමාණයක් සංස්කරණය කර තිබෙනවා වගේම මා විසින්මත් පරිවර්තන කෘති දෙකක් කර තිබෙනවා. මගේ ම කෘති භාෂා ගණනාවකට පරිවර්තනය වූ අයුරුත් මා දැක තිබෙනවා. මේ සියලු අත්දැකීම්වලින් මා අවබෝධකරගත් දේ තමයි පරිවර්තනය යනු එක්තරා ආකාරයක ගනුදෙනුවක් ය යන්න. ඔබ මට යම් දෙයක් විකුණනවා නම් සහ මා එය මිලට ගන්නවා නම් අප අතර සිදුවන්නේ ගනුදෙනුවක්. ඔබට වගේ ම මටත් ඉන් යම් දෙයක් අහිමි වෙනවා. නමුත් අවසානයේ දී අප දෙදෙනාට ම සතුටු විය හැකි යමක් ලැබෙනවා. ඇතැම්විට එක් අයකු වඩාත් ලාභයක් ලැබිය හැකියි. පරිවර්තනයේ දී දුෂ්කර ම දෙය වන්නේ රචනා ශෛලිය නොව රිද්මයයි. වචන ටික පරිවර්තනය වූ විට රචනා ශෛලිය ගොඩනැගෙනවා. එය අල්ටාවිස්ටා වැනි වෙබ් අඩවියකින් වුවත් කරගත හැකි යි. **19** වැනි සියවසේ ඉතාලියානු අග්‍රකෘතියක් වන මැන්සෝනිගේ *The Betrothed* හි වචන යෙදී ඇති ආකාරය පර්යේෂණයන්ට ලක් කිරීමෙන් සොයාගෙන තිබෙනවා, මැන්සෝනිට තිබුණේ ඉතා පටු වාක්කෝෂයක් බවත් කිසිදු නව්‍ය උපක්‍රමවලින් තොර වූ බවත්. නමුත් ඔහු එක ම නාම විශේෂණය ඇදහිය නොහැකි තරම් වාර ගණනක් භාවිතා කරනවා. ඔහුගේ රචනා විලාසය ඉතාමත් ම සරළ සහ සාමාන්‍ය එකක්. නමුත් එය අග්‍රගන්‍ය බවින් අනුනයි. ඔබ ඔහු ව පරිවර්තනය කරනවා නම් ලෝකයේ සිටි අනිකුත් විශිෂ්ඨ පරිවර්තකයන්ට මෙන් ඔබටත් ඔහුගේ චිත්තභාසයන්තර ලෝකය වෙත යාමට, එහි ස්ඵන්දනය සහ එහි සුමිහිරි ස්වරය දැකගැනීමට හැකි විය යුතු යි.^{vi}

i ඉරිදා ලක්බිම සංවාදයක දී

ii ඉරිදා ලක්බිම පරිවර්තනය ගැන කළ ලේඛක මත විමසුමක දී

iii <https://www.theparisreview.org/interviews/2191/gunter-grass-the-art-of-fiction-no-124-gunter-grass>

iv ඩබ්. ඒ. අබේසිංහ තම සාහිත්‍ය සංසාර වාරිකා පොතේ එන 'කාව්‍යානුචාදය: දුෂ්කර කලාවක්' ලිපියේ දී සම්මන්ත්‍රණයක දී හමු වූ ඉන්දියානු මහාචාර්යවරයකු ව ගෙනහැර දක්වයි.

v <https://www.theparisreview.org/interviews/5856/umberto-eco-the-art-of-fiction-no-197-umberto-eco>

vi *I have edited countless translations, translated two works myself, and have had my own novels translated into dozens of languages. And I've found that every translation is a case of negotiation. If you sell something to me and I buy it, we negotiate—you'll lose something, I'll lose something, but at the end we're both more or less satisfied. In translation, style is not so much lexicon, which can be translated by the Web site Altavista, but rhythm. Researchers have run tests on the frequency of words in Manzoni's *The Betrothed*, the masterpiece of nineteenth-century Italian literature. Manzoni had an absolutely poor vocabulary, devised no innovative metaphors, and used the adjective good a frightening amount of times. But his style is outstanding, pure and simple. To translate it, as with all great translations, you need to bring out the anima of his world, its breath, its precise tempo. (<https://www.theparisreview.org/interviews/5856/umberto-eco-the-art-of-fiction-no-197-umberto-eco>)*